RETSMØDERAPPORT
i sag 356/85 *

I — Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

1. I henhold til kongelig belgisk anordning (arrêté royal) nr. 20 af 20. juli 1970 vedrørende merværdiafgiftsatser samt fordeling af varer og tjenesteydelser under disse satser (*Moniteur belge* af 31.7.1970), som ændret ved kongelige anordninger af 25. marts 1977 (*Moniteur belge* af 26.3.1977) og af 16. november 1982 (*Moniteur belge* af 20.11.1982), har Kongeriget Belgien pålagt visse drikkevarer til hjemmeforbrug, herunder vin af friske druer, en moms på 25%. Moms af øl er derimod kun 19%.

I Kongeriget Belgien avles der ikke vin, hvorimod der findes en betydelig produktion af øl.

2. I skrivelse af 22. oktober 1983 udtalte Kommissionen over for de belgiske myndigheder, at vin og øl var konkurrerende varer, hvorfor en lavere moms af på øl end af vin af friske druer indebar en krænkelse af bestemmelserne i Traktatens artikel 95, stk. 2.

Da skrivelsen forblev ubesvaret, anmodede Kommissionen i skrivelse af 20. juni 1984 den belgiske regering om at fremkomme med bemærkninger til den formodede overtrædelse.

I skrivelse af 1. august 1984 svarede den belgiske regering, at den anfægtede forskel på satserne næsten ingen indflydelse havde på detailprisen og således heller ikke på forbrugerens valg. Desuden viste udviklingen i forbruget af vin og øl i Belgien, at deres forskellige beskatning ikke bevirkede et faldende vinforbrug og et stigende ølforbrug.

Den 16. maj 1985 fremsatte Kommissionen i henhold til EØF-Traktatens artikel 169, stk. 1, en begrundet udtalelse om klagepunktet samt anmodede Kongeriget Belgien om at gennemføre de nødvendige foranstaltninger til gennemførelse heraf med en frist på en måned.

Da Belgien ikke rettede sig efter den begrundede udtalelse, har Kommissionen anlagt denne sag ved stævning af 15. november 1985.

3. Stævningen er registreret på Domstolens Justitskontor den 19. november 1985.

Ved kendelse af 29. april 1986 har Domstolen imødekommet en begæring fra Den Franske Republik om at måtte indtræde som intervenient til støtte for Kommissionens påstande.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse.

II — Parternes påstande

Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— det statueres, at Kongeriget Belgien har tilsidesat sine forpligtelser efter EØF-

* Processprog: Fransk.

Traktatens artikel 95 ved at indføre og opkræve en højere moms af vin af friske druer, som er en importvare, end af øl, som er en indenlandsk fremstillet vare;

— Kongeriget Belgien tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Kongeriget Belgien har nedlagt følgende påstande:

— frifindelse.

III — Parternes anbringender og argumenter

1. *Kommissionen* har anført, at Traktatens artikel 95 har til formål at sikre varernes frie bevægelighed mellem medlemsstaterne på normale konkurrencevilkår gennem fjernelse af enhver form for beskyttelse som følge af interne afgifter, der virker diskriminerende over for varer fra andre medlemsstater, og at sørge for, at interne afgifter virker fuldstændig neutralt i konkurrencen mellem indenlandske og importerede varer. Foreligger der en afgiftsforskel, træder forbuddet i artiklens stk. 2 i kraft, så snart der eksisterer et konkurrenceforhold mellem to varer, (dom af 4. april 1968, Fink-Frucht, sag 27/67, Rec. s. 327), uden at det i hvert tilfælde er nødvendigt at fremlægge et statistisk bevis for en protektionistisk virkning (dom af 27. februar 1980, Kommissionen mod Det Forenede Kongerige, sag 170/78, Sml. s. 417).

Disse betingelser er ifølge Kommissionen opfyldt i den foreliggende sag. For det første opkræves der i Belgien en højere moms af vin end af øl (25% mod 19%), selv om der ikke findes en vinproduktion i Belgien. For det andet er det fastslået i Domstolens praksis, at der er et konkurrenceforhold mellem vin og øl (dom af 27. februar 1980, jfr. ovenfor; dom af 12. juli 1983, Kommissionen mod Det Forenede Kongerige, sag 170/78, Sml. s. 2265).

Det er ikke rigtigt, når den belgiske regering anfører, at afgiftsforskellen mellem vin og øl kun har ubetydelig indflydelse på detailprisen, og således ikke i sig selv er bestemmende for forbrugernes valg. Når det først er fastslået, at der består et konkurrenceforhold mellem to varer, er enhver forskel i afgiftssatsen, anvendt på samme beregningsgrundlag, her varens merværdi, i strid med forbudet i artikel 95, stk. 2. I øvrigt har en forskel på 6% klart indflydelse på forbrugernes valg.

Kommissionen har i denne sammenhæng oplyst, at ølforbruget i Belgien nåede et højdepunkt i 1973, og at tendensen siden har været faldende. Derimod er vinforbruget blevet tredoblet i de sidste tyve år. Dog er stigningstakten i vinforbruget dæmpet noget i de seneste fem år og har i 1982 og 1983 stabiliseret sig på samme niveau. Man kan derfor hævde, at stigningen i vinforbruget er blevet bremset og endelig stoppet ved indførelsen af en højere afgift på vin. I hvert fald kan man ikke afvise, at vinforbruget ville være steget mere, såfremt momsen ikke var blevet forhøjet.

Kommissionen kan heller ikke tiltræde det af den belgiske regering anførte om, at vin i modsætning til øl er en luksusvare. For det første må det anerkendes, at netop visse medlemsstaters overdrevne beskatning kan give en vare, der er en almindelig forbrugsvare i andre medlemsstater, karakter af

»luksusvare«. I relation til udviklingen af samhandelen må det for det andet anerkendes, at betegnelsen »luksus« i forbindelse med en daglig vare i en anden medlemsstat påvirker forbrugeren. Endelig findes der i Belgien, når der ses bort fra fine vine (grands crus) og særlige årgange, som kun repræsenterer en begrænset del af forbruget, ved siden af rækken af almindelige og bedre vine, en række almindelige og specielle øl, dvs. luksusøl, for hvilke der også er prisforskelle.

Kommissionen er ligeledes uenig med den belgiske regering i, at kun lette og billige vine konkurrerer med øl i Traktatens artikel 95, stk. 2's forstand. Denne opfattelse har ikke grundlag i ovennævnte dom af 12. juli 1983, idet denne blot præciserer, at konkurrenceforholdet mellem øl og vin skal fastlægges på grundlag af de vine, der er mest tilgængelige for det store publikum, dvs. de letteste og billigste vine. Den nævnte dom angår alle lette vine af friske druer. Den belgiske regerings opfattelse er så meget mere forkert, som der i Belgien blandt mere end 300 forskellige ølsorter fremstilles flere, som sælges til mere end 100 BFR pr. liter, mens de mest almindelige vine sælges under denne pris.

Endelig har Kommissionen henvist til sit forslag af 24. april 1985 til direktiv om fastsættelse af visse regler for indirekte beskatning, der påvirker forbruget af alkoholholdige drikkevarer (EFT C 114, s. 6). Forslagets artikel 3, stk. 1, gentager Kommissionens opfattelse, at hver medlemsstat skal anvende samme momssats på ikke-mousserende vin og øl.

2. *Den franske regering* har anført, at artikel 95 ifølge den nævnte dom af 27. februar 1980 har til formål »at fjerne de hindringer for varernes frie bevægelighed og for normale konkurrencevilkår mellem medlemsstaterne, som opstår ved anvendelsen af diskriminerende eller beskyttende interne afgifter«. Med henblik herpå finder stk. 2 anvendelse på afgifter på varer, som uden at være omfattet af kriteriet lignende »dog konkurrerer med nogle af importlandets varer, selv om denne konkurrence er delvis eller potentiel«. I den ligeledes nævnte dom af 12. juli 1983 er det påvist, at der findes et sådant konkurrenceforhold mellem vin og øl.

Man kan naturligvis ikke anfægte medlemsstaternes frihed til at indføre afgiftssystemer med forskellige satser for visse varer efter visse kriterier. Men sådanne systemer bør være udformet således, at enhver form for direkte eller indirekte forskelsbehandling, indført fra andre medlemsstater, eller beskyttelse af konkurrerende indenlandske varer undgås (dom af 27. maj 1981, Essevi et Salengo, de forenede sager 142 og 143/80, Sml. s. 1413).

Den franske regering konkluderer, at indførelse af en enhedsafgift på vine, der er importerede varer, som er klart højere end den enhedsafgift, der er pålagt øl, som fremstilles i Belgien, bevirker, at indenlandske varer beskyttes, og således indebærer en overtrædelse af forbuddet mod afgiftsmæssig forskelsbehandling i artikel 95.

3. *Den belgiske regering* har indledningsvis oplyst, at afgiftssatserne for vin og øl kun er forskellige ved levering til hjemmeforbrug. Til forbrug på stedet (hoteller, restauranter, caféer, osv.) er momssatsen for vin og øl den samme, nemlig 17%. I 1977, da afgiften på vin blev hævet fra 14% til 25%, blev den samme forhøjelse gennemført for et stort

antal tjenesteydelser, som nødvendigvis udføres af indenlandske erhvervsdrivende (f. eks. frisører, skønhedsklinikker, Horeca (hotel- restaurant- og caféområdet). Dette viser, at forhøjelsen skete på baggrund af rene budgetmæssige overvejelser og ikke var inspireret af protektionistiske synspunkter. I øvrigt har momsen af vin været uændret siden 1977, mens momsen af andre drikkevarer, især øl, er blevet forhøjet. Konsekvensen heraf er, at afstanden mellem momsen af øl og momsen af vin jævnligt er blevet reduceret.

Den belgiske regering gør derefter gældende, at Traktatens artikel 95, stk. 2, der drejer sig om konkurrerende varer, ikke omhandler enhver forskel i beskatning, men kun en sådan forskel, som indebærer beskyttelse af den indenlandske produktion. Der kræves således en vurdering af de mulige økonomiske virkninger af den interne afgift; denne vurdering bør omfatte spørgsmålet om, hvorvidt afgiftsniveauet i realiteten er i stand til at frembringe den beskyttelsesvirkning, som er i strid med Traktaten.

Vedrørende spørgsmålet om hvorvidt den anfægtede lovgivning har protektionistisk karakter, må det først defineres, hvornår der er indbyrdes fri konkurrence mellem vin og øl, dernæst denne konkurrences intensitet, og endelig hvilken indflydelse en afgiftsmæssig forskelsbehandling kan have på forbrugerens valg.

Hvad for det første angår spørgsmålet om, hvornår der er indbyrdes konkurrence, følger det af ovennævnte dom af 12. juli 1983, at kun lette og billige vine konkurrerer med øl. I dommen er det på baggrund af de store kvalitets- og dermed prisforskelle på vine fastslået, at konkurrencerelationen mellem øl — en populær drikkevare, der indtages i brede kredse — og vin skal tage udgangspunkt i de vine, der er mest tilgængelige for det store publikum, og som normalt er de letteste og billigste vine. Følgelig konkurrerer vine som sådan ikke med øl som sådan, men kun lette og billige vine konkurrerer med øl som sådan.

Hvad for det andet angår intensiteten i konkurrencen mellem vin og øl, må det understreges, at graden af konkurrence mellem to varer normalt varierer under hensyn til varernes art, forbrugsvaner samt prisen. Belgien er et land, hvor øl i alt overvejende grad er et traditionelt produkt. Selv om øl i løbet af de seneste år har tabt en smule terræn til vin og spiritus, står det alligevel fast, at forbruget af øl er en væsentlig del af den belgiske befolknings skik og brug. Det følger derfor af varens art og forbrugsvanerne, at vin kun i meget begrænset omfang konkurrerer med øl.

Den indbyrdes konkurrence bliver endnu mere begrænset på grund af den væsentlige prisforskel, der findes mellem de to varer. Prisen på en liter dagligvin, incl. alle afgifter, ligger i gennemsnit omkring 125 BFR (100 BFR uden moms), mens prisen på en liter øl i gennemsnit ligger omkring 29,75 BFR (25 BFR uden moms). Det følger heraf, at prisen på vin i gennemsnit er fire gange så høj som prisen på øl.

I denne sammenhæng kan man ikke tage de luksusøl i betragtning, som fremstilles håndværksmæssigt og i meget begrænsede mængder, og som derfor ikke udgør en variant, der er repræsenteret på markedet med betydelige mængder. Konkurrenceforholdet mellem vin og øl kan heller ikke udstrækkes til alle lette vine af friske druer, heriblandt de fine vine og særlige årgange, da disse kun repræsenterer en begrænset del af forbruget. På samme måde vil det være uacceptabelt at sammenligne en øl af høj gastronomisk værdi med en vin af middelmådig kvalitet; denne fremgangsmåde ville indebære en sammenligning af den dyreste øl på det belgiske marked med de billigste vine på samme marked.

Hvad for det tredje angår afgiftsforskellen mellem vin og øl og dens indflydelse på forbrugerens valg bemærkes, at kun to tredjedele af det totale vinforbrug, dvs. forbruget uden for Horeca-området (hoteller, restaurenter, caféer), er beskattet med en højere afgift end øl. Forskellen i afgiftssats mellem vin og øl er således i virkeligheden ikke 6% (25% — 19%), men kun — makro-økonomisk set — to tredjedele af 6%, dvs. ca. 4%. Denne forskel har kun en meget lille indflydelse på prisen.

Under alle omstændigheder er det, når det drejer sig om to varer, der er forskellige med hensyn til sammensætning og produktionsomkostninger, vanskeligt at måle, fra hvilket tidspunkt en påvirkning af salgsprisen bevirker en ændring i forbrugsmønstrene. Såfremt vinprisen var lig med eller mindre end ølprisen, ville en sammenligning højst vise, at en vis ændring i forbrugsmønstrene ikke kunne afvises. Hypotesen kan imidlertid ikke opstilles i den foreliggende sag, da vin, også uden moms, i gennemsnit koster fire gange så meget som øl.

Den eneste anvendelige metode til at vurdere den protektionistiske virkning af en afgiftsforskel er herefter at sammenligne de to produkters gennemsnitssalgspriser, incl. moms, først ved indregning af to forskellige afgifter og derefter ved indregning af samme afgift, her 25%. Herved fremkommer et fald på kun 1,50 BFR i forskellen mellem vin- og ølprisen (31,25 BFR i forhold til 29,75 BFR pr. liter øl, mod 125 BFR pr. liter vin). Det følger heraf, at selv ved påligning af samme afgift er prisforskellen mellem de to varer stadig 93,75 BFR pr. liter, hvilket medfører, at ingen forbruger kan lade sig lede i sit valg af en så lille prisforskel.

Den belgiske regering anfører som konklusion — under hensyn til den manglende intensitet i konkurrenceforholdet mellem de to varer, afgiftsforskellens minimale indflydelse på de respektive priser, og dens manglende indflydelse på forbrugernes handlemåde, at det må fastslås, at den anfægtede lovgivning ikke, heller ikke indirekte, har en protektionistisk karakter.

U. Everling
Refererende dommer